

Rīgas Kristīgā vidusskolas projekts “Mācies, vēro un dari!”

Rīgas Kristīgā vidusskola piedalās Rīgas Izglītības un informatīvi metodiskā centra projekta konkursā “**Atbalsts skolas stratēģisko mērķu sasniegšanai**”. Skolas projekta nosaukums ir “**Mācies, vēro un dari!**” un mērķis ir pilnveidot pedagogu kompetences, kas nodrošinās un uzlabos iekļaujošu, drošu, attīstošu un labvēlīgu vidi bērniem ar funkcionāliem traucējumiem, īpaši bērniem ar autiskā spektra traucējumiem.

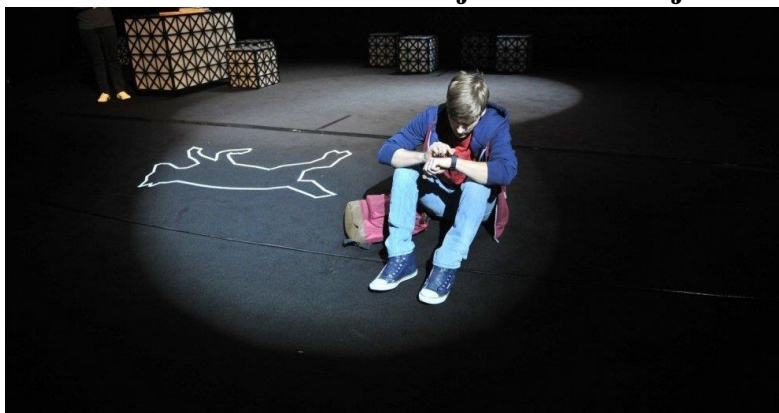
2017. gada 25. oktobrī Rīgas Kristīgajā vidusskolas pedagogi projekta “Mācies, vēro un dari” ietvaros noklausījās VSIA BKUS Bērnu slimnīcas „Gaiļezers” Bērnu psihiatrijas klīnikas psihiatra Gunāra Trimdas lekciju “Bērnu un pusaudžu emociju un uzvedības traucējumi, psiholoģiskais atbalsts”, pirmo nodarbību no programmas “**Iekļaujoša vides veidošana bērniem ar funkcionāliem traucējumiem**”.

Bērnu psihiatrs iepazīstināja ar Starptautiska standarta diagnožu klasifikācijas sistēmu, pēc kuras diagnosticē bērnu un pusaudžu emociju un uzvedības traucējumus un bērnu un pusaudžu garīgās veselības traucējumu veidošanās specifiskajām īpatnībām, kā arī atgādināja par galveno skolas kompetenci- nodrošināt kvalitatīvu mācību un audzināšanas procesu un, kādas ir problēmas, kuru dēļ to neizdodas īstenot. Viena no tām - netiek nodrošināta bērniem un pusaudžiem droša, atbalstoša vide un apmierinātās viņu emocionālās vajadzības. Līdz ar to rodas nepieņemamas uzvedības gadījumi, kuri traucē attīstīties veiksmīgam mācību un audzināšanas procesam.

Gunārs Trimda atklāja efektīvas mācību vides principus izglītības programmas īstenošanai, ieteica psiholoģiskas un audzināšanas korekcijas metodes. Piemēram, mācību procesa organizācija – darbības veida maiņa atkarībā no bērna koncentrēšanās spējām, realizēt bērna vajadzību pēc kustībām, piemēram, noslaucīt tāfeli, izdot grāmatas, burtnīcas, izpildīt relaksācijas vingrinājumus, konsekventa uzvedības noteikumu ievērošanas kontrole, uzslavēt tūlīt, neatliekot uz vēlāku laiku. Vēl tika atgādināt - slavēt bērnu, kad viņš ir to pelnījis, jo bērni ignorē aizrādījumus un aizliegumus, bet ir jūtīgi pat pret mazāko uzslavu, izvairīties no fiziskiem sodiem, jo attiecības ar bērnu ir jāveido uz savstarpējās uzticēšanās bāzes, nevis uz bailēm, nepavēlēt, bet lūgt (ne lūgties), uzklaustīt, ko saka bērns. Tika uzsvērts, ka svarīgi ir, lai bērnam būtu noteikts dienas režīms - spēlēšanās, pastaigas, mācības, nemainīgs gulētiešanas laiks. Bērnu psihiatrs akcentēja, ka psihiski veselu bērnu izaugšanas priekšnosacījums ir psihiski/garīgi veselu pieaugušo radītā vide, kurā viņi attīstās. Tas ir paša pieaugušā-skolotāja, vecāka darbs ar sevi, pieliekot pūles savu emociju atpazīšanai, t.i., sevis iepazīšanai, pieņemšanai un spējai pielāgoties situācijai, iespējams pat zināmā mērā mainīties.

Lekcija bija interesanta, izzinoša un rosinoša izmēģināt jaunas darba formas un metodes, lai nodrošinātu un uzlabotu iekļaujošu, drošu, attīstošu un labvēlīgu vidi visiem bērniem. Pedagogi bija pateicīgi un apmierināti par šo iespēju, tiekoties ar kompetentu praktizējošu bērnu psihiatru un cerot, ka šī sadarbība turpināsies.

Teātra izrāde “Savālais atgadījums ar suni naktī” M.Hedons un S.Stīvens Latvijas Nacionālajā teātrī

<https://teatris.lv/izrade/savadais-atgadijums-ar-suni-nakti>

Otrs pasākums, kurā piedalījās Rīgas Kristīgās vidusskolas pedagogi bija teātra apmeklējums.

Darbs skolā un teātra apmeklējums. Tam var būt daudz dažādu interpretāciju, bet šim konkrētajam teātra apmeklējumam stāsts ir šāds. Skolas logopēde Ina Kovaļeva bija izlasījusi grāmatu, par kuru stāstīja kolēģiem, jo tēma bija – bērns ar Aspergera sindromu, kā mūsu Ancītim (vārds mainīts). Katrs gadījums ir īpašs un individuāls, tomēr, ja ir tik izteikta citādība, tad nepieciešamas papildus esošajām zināšanām vēl neesošās, iztrūkstošās, papildinošās. Tā arī darbojāties – iegūstot un daloties ar zināšanām, pieredzi, aicinot līdzdarboties vecākus. Tika izlemts, ka kopīga teātra noskatīšanās būs laba pieredze, lai no viena skatupunkta paraudzītos uz problēmu, kas mūs nodarbina, kā arī radošās izteiksmes veidi ir skolotāju ikdiena un kur nu vēl estētiskais baudījums!

Izrādes galvenais varonis Kristofers (nepilnas trīs stundas lomā iejutās aktieris Kārlis Krūmiņš), viņa ģimene, skolotāja.. Visu izrādes laiku tika nodrošināta zināma spriedze, kas neļāva novērsties no tēmas- Kristofera dzīve. Vecāku īpašā attieksme pret dēlu parādīja, ka viņiem ir adekvāta izpratne un komunikatīvā pieeja, kas ļauj sasniegt mērķi. Tomēr Kristofera ģimene nav spējusi saglabāt savu veselumu, kas ļoti, ļoti bieži tiek novērots mūsu ģimenēs, kurās piedzimst “citālais bērns”. Mūs nepārprotami dziļi ietekmēja skolotājas milzīgā loma, kas kalpoja par pamatu Kristofera spējai dzīvot, lai notiktu virzība. Atšķirīgā domāšana, emociju trūkums, empātijas neesamība, uztveres tiešums, saasinātā jutība uz trokšņiem, īpašās spējas skaitļu pasaulē un vēl, un vēl.. Šis ir tik ļoti spilgts atšķirīgā, citādā tēls, kas ir reāli uz lielās dzīves skatuves, ne tikai nepilnajās trīs stundās uz Nacionālā teātra skatuves, kas patiesi prasa atšķirīgu pieeju, kam jāsaucas ar izpratni, zināšanām un attieksmi. Un tajā pašā laikā, šie “Kristoferi un Ancīši” ir tādi paši kā citi – dzīvo, elpo, domā, tiecās.. un viņi ir starp mums.

Pēc iespējas aicinām mūsu skolas skolēnus un viņu vecākus apmeklēt šo izrādi, lai veidotos izpratne par atšķirīgo un spēja ar to sadzīvot.

Starptautiskās konferences “Labā prakse autisma jomā 2017”

Š.g. 10. un 11. novembrī Latvijas Nacionālajā bibliotēkā notika starptautiska konference “*Labā prakse autisma jomā 2017*”, kurā piedalījās arī Rīgas Kristīgās vidusskolas skolotāja, logopēde Ina Kovaļeva.

Konferences atklāšanā tika apbalvoti aktīvākie darbinieki, kuri iesaistījušies autisma atpazīstamības un sadarbības veicināšanā ģimenēs un skolās.

Liene Dambiņa (Bērnu slimnīcas fonda vadītāja) iepazīstināja ar autisma konsultāciju kabinetu vecākiem izveidi un darbības principiem. Sevišķi vērtīga bija *Sue Leekam* (Velsa) uzstāšanās, kura norādīja - kā strādāt ar bērniem, kuriem ir autisma pazīmes. Tika demonstrēta filma “*Dzimšanas dienas ballīte*” - lielisks materiāls autisma atpazīšanai. Ir izveidots posteris - SIGNS, pēc kura var noteikt autisma pazīmes skolā.

Sarah Barrett no Velsas akcentēja šī projekta rūpīgi izstrādātās autisma pazīmju noteikšanas aptaujas rādītājus skolām. Šis projekts tiks ieviests Latvijā jau šoruden. Viņa iepazīstināja arī ar portāla *Learning with Autism* (Izglītošanās ar autismu) adaptēšanu un ieviešanu Latvijā.

Latvijas bērnu psihiatrs *Nikita Bezborodovs* savā lekcijā ļoti labi izskaidroja ar autismu saistītos traucējumus un grūtības - kā notiek komorbiditāte starp dažādiem traucējumiem AST, UDHS, mācīšanas traucējumi, uzvedības traucējumi. Kā šie traucējumi bieži kombinējas un nepastāv skaidras robežas, simptomātika ir nespecifiska un bieži notiek diagnostikas kļūdas, līdz ar to problēmas bieži netiek atpazītas un bērni nesaņem viņiem nepieciešamu palīdzību.

Konferences pirmajā dienā vēl ļoti interesanti bija noklausīties arī citu ārvalstu speciālistu pieredzi. Uzstājās dr. *BCBA Christos Nikopoulos* no Lielbritānijas- izcils uzvedības analīzes speciālists un supervizors, Autisma Konsultāciju servisa dibinātājs un direktors, kurš vairākus gadus sekmīgi strādā ar video izmantošanu autisma intervencēs. Lektors norādīja par uzvedības analīzes principiem un sociālo prasmju trenēšanu ar tehnoloģiju palīdzību. Latvijā pazīstamā lektore autisma jomā *Ingera Lilja* no Zviedrijas atklāja savus vērojumus, kā bērni tiek iekļauti skolas vidē. Kas izdodas Latvijā un kas ne, un kāpēc neizdodas.

Konferences pirmā diena noslēdzās ar ph.d. *Zuilma Gabriela Sigurdardottir* no Islandes lekciju “Uz pierādījumiem balstītas mācīšanās pieejas bērniem ar mācīšanās problēmām” *Zuilma Gabriela Sigurdardottir* ir Islandes Universitātes asociētā profesore un Eiropas Uzvedības analīzes asociācijas prezidente, un viņa stāstīja par to, kādi ir uz pierādījumiem balstīti mācīšanās principi un, kā tos pielietot praksē bērniem ar dažādiem mācīšanās traucējumiem.

Konferences otrajā diena bija “*Ideju tirgus*”, kurā vecāki, pedagogi, speciālisti tika aicināti nākt ar saviem risinājumiem, sensorajiem materiāliem, rotaļlietām, grāmatām utt. Tika aicinātas arī skolas ar saviem labās prakses materiāliem autisma jomā. Piemēram, Rīgas 5. speciālā internātpamatskola - attīstības centra pedagogi piedalījās ar sekojošām idejām- “*Kastīšu*” principa izmantošana mācību procesa nodrošināšanai, skolas dienasgrāmatu pielāgošana skolēniem ar funkcionāliem traucējumiem, dienas struktūras plānošana un īstenošana ikdienas dzīvē. Vēl bija daudz un dažādas paralēlas darbnīcas un aktivitātes, kurās katrs konferences dalībnieks tiešām varēja izvēlēties un atrast daudz ideju rosinošu un

pārdomu raisošu veidu, ka turpmāk uzdrīkstēties strādāt ar bērniem, kuriem ir AST. Bija prieks un vērtīgi apmeklēt tiešām satura ziņā tik bagātu un piepildītu pasākumu.

Ilutas Vilmītes lekcija “Darbs ar izglītojamiem ar funkcionāliem traucējumiem. Mācību process un skolas vides pielāgošana”

2017.gada 6. decembrī Rīgas Kristīgajā vidusskolas pedagogi apmeklēja Rīgas 5. pamatinternātpamatskolas – attīstības centra direktores Ilutas Vilmītes (skat. 1.attēls) lekciju. *“Darbs ar izglītojamiem ar funkcionāliem traucējumiem. Mācību process un skolas vides pielāgošana”*

1. attēls

Skolas direktore Iluta Vilmīte nolasīja ne vien interesantu lekciju Rīgas Kristīgās vidusskolas pedagogiem (2. attēls) par to, kā strādāt ikdienā ar bērniem, kuriem ir autisma iezīmes un diagnosticēts autisms, bet ļoti daudz stāstīja arī savu un kolēģu pieredzi, kā darboties ikdienā, stundās, kādus palīgmateriālus izmantot, ar kādām metodēm ieinteresēt, noturēt šo bērnu uzmanību.

Runājot ar skolotājiem arī vēl pēc nodarbības – visi atzina, ka šī ir bijusi pagaidām viena no visvērtīgākajām nodarbībām projekta laikā, jo varēja uzdot sev interesējošus jautājumus cilvēkam, kas ikdienā saskaras ar šīm problēmām daudz lielākā apmērā nekā mēs - vispārīzglītojošā skola, kurā pagaidām tādu bērnu ir skaitliski nedaudz.

2. attēls

Lekcija patiesībā bija vairāk kā diskusija, jo skolotāji dalījās pieredzē, uzdeva jautājumus, apsprieda dažādas dzīves situācijās, kuras ir sastopamas ikdienas darbā.

Interesanti bija padomi arī skolas vides pielāgošanā un labiekārtošanā, kas atvieglo šo bērnu iespējas orientēties telpā, mazina stresu nepazīstamās situācijās. Ļoti daudz vērtīgu padomu varējām arī sev paņemt no atbalsta materiālu gatavošanas piemēriem, kurus savā darbā izmanto Rīgas 5. internātpamatskola.

Ar nepacietību gaidām nākamo tikšanos jau klātienē Rīgas 5. internātpamatskolas telpās, kur varēsim vēl vairāk apgūt pieredzi praksē.

Rakstu sagatavoja projekta koordinatores - M. Alksne, I. Kovaļeva